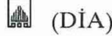
BİBLİYOGRAFYA :

Reşahât Tercümesi, s. 189; Ma'sûm Alî Şâh, *Tarâyıku'l-hakâyık*, Tahran 1316-19/1898-1901, III, 48; *Hediyyetü'l-ʿârifîn*, I, 588; Zebîhullah Safâ, *Târîh-i Edebiyyât der Îrân*, Tahran 1977, IV, 354, 356; Muhammed Muîn, *Ferheng-i Fârisî*, "ʿAbdülğafûr" md., s. 180 vd.; A. Münzevî, *Fihrist*, Tahran 1349 hş., II/1, s. 1082; Serkis, *Muʿcem*, II, 1584; Kehhâle, *Muʿcemü'l-müʾellifîn*, Dımaşk 1376-80/1957-61 → Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), V, 269.

 (DİA)

ABDÜLGANÎ el-CEMMÂİLÎ
(عبدالغنى الجمائيلى)

(bk. CEMMÂİLÎ).

ABDÜLGANÎ el-EZDÎ
(عبدالغنى الأزدى)

Ebû Muhammed Abdülganî
b. Saîd el-Ezdî
(ö. 409/1018)

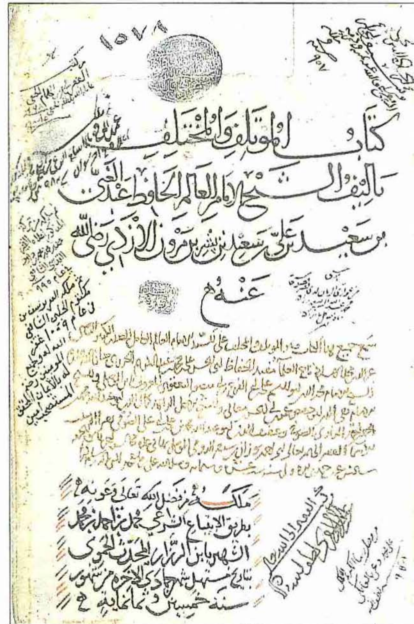
Mısır'ın meşhur hadis hâfızı ve ensâb* âlimi.

332'de (943-44) Kahire'de doğdu. Küçük yaştan itibaren ilim tahsiline başladı. Osman b. Muhammed es-Semerkandî, Ebû Bekir el-Meyânecî ve Dârekutnî gibi âlimlerden hadis okudu. Hadis tahsili için çıktığı uzun yolculuklardan sonra Mısır'a döndü ve kısa zamanda devrinin ileri gelen hadis hâfızlarından biri olarak kabul edildi.

Güvenilir (**sika***) oluşu hakkında hiçbir tereddüt bulunmayan Abdülganî, aynı zamanda mükemmel bir ensâb bilgisine sahipti. Kendisinden Ebû Abdullah el-Kuzâî, Abdürrahîm b. Ahmed el-Buhârî ve Ebû Ali el-Ahvâzî gibi birçok âlim hadis rivayet etmiştir. İbn Abdülber de ondan icâzet usulüyle hadis almıştır. 7 Safer 409 (25 Haziran 1018) tarihinde Kahire'de vefat etti.

Eserleri. 1. *el-Muʾtelif ve'l-muhtelif fî esmâʾi'r-ricâl* (*fî esmâʾi nakaleti'l-hadîs*). İsim, lakap ve nisbelerinin yazılışı aynı fakat okunuşu farklı olan râvilerle ilgili bu eserin muhtelif yazmaları vardır (bk. Sezgin, *GAS*, I, 224). Müellif, Dârekutnî'nin eserinden sonra konusunda ikinci eser olan *el-Muʾtelif*i aslında hocası Dârekutnî'den edindiği bilgilerle yazmış, tamamlayınca ona arzetmiş, o da Abdülganî'den kitabın rivayet hakkını alabilmek için onu kendisine okumasını istemiştir. Esere Ca'fer b. Muhammed el-Müstağfirî (ö. 432/1040-41) tarafından bir zeyil yazılmış, kitabı Muhammed Ca'fer ez-Zeynî yayımlamıştır (Allahâbâd 1327). **2.** *Müştebihü'n-nisbe*. *İştibâhü'n-niseb* ve *el-Müştebih fi'n-nisbe* adlarıyla da anılan, yazılışta aynı fakat okunuş ve mâna itibariyle farklı nisbelere dair olan bu eserin Türkiye kütüphanelerinde birçok yazma nüshası bulunmaktadır. Ayrıca eser *el-Muʾtelif ve'l-muhtelif* ile birlikte basılmıştır. **3.** *Kitâbü'l-Ğavâmiż ve'l-mübhemât*. Hadislerin sened ve metinlerinde kendilerinden "racül, ibnü fülân veya bintü fülân" şeklinde kapalı bir ifadeyle bahsedilen râvilerin kimler olduğunu araştırıp belirtmeye çalışan bu eserin yazmaları Beyazıt Devlet (Feyzullah Efendi, nr. 261/1) ve Bağdat Evkaf (nr. 2886/1) kütüphanelerinde bulunmaktadır (Feyzullah Efendi nüshası için bk. Weisweiler, s. 94, nr. 62). **4.** *Îżâhu'l-işkâl fi'r-ruvât*. İlk üç kitap gibi hadis râvilerinin isimleriyle ilgili olduğu anlaşılan eserin iki nüshası Haydarâbâd-Âsafiyye (nr. 3/324) ve Haydarâbâd-Saîdiyye (Ricâl, nr. 53) kütüphanelerinde bulunmaktadır. **5.** *Keşfü'l-evhâm*. Yazmaları Topkapı Sarayı Müzesi (III. Ahmed, nr. 624/14) ve Bağdat Evkaf (nr. 2886/6) kütüphanelerinde bulunan bu eseri, Hâkim en-Nîsâbûrî'nin *el-Medhal* adlı kitabında gördüğü bazı yanlışları tashih etmek için kaleme alan müellif, eseri tamamladıktan sonra Hâkim'e göndermiş, o da tenkitlerinden dolayı kendisine teşekkür ve dua etmiştir. **6.** *Kitâbü'l-Mütevârîn*. Haccâc b. Yûsuf'un zulmünden kaçıp saklanan âlimleri konu edinen bu eserin tek yazma nüshası Zâhiriyye Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Mecmûa, nr. 71/2). Bir risâleden ibaret olan bu eser Muhammed Âl Yâsîn tarafından neşredilmiştir (*MMLADm.*, L (1979), s. 552 vd.). **7.** *er-Rubâʿiyyât fi'l-hadîs*. Yazmaları Beyazıt Devlet (Feyzullah Efendi, nr. 261/3) ve Bağdat Evkaf (nr. 2886/3) kütüphanelerindedir. **8.** *el-Fevâʾidü'l-müntekāt ʿani'ş-şüyûhi'ş-sikāt* Yazma nüshaları Ezher (I, 576, Mecmûa, nr. 305) ve Bağdat Evkaf (nr. 2286/4) kütüphanelerinde bulunmaktadır.

Abdülganî el-Ezdî'nin *el-Muʾtelif ve'l-muhtelif* adlı eserinin ilk sayfası (Köprülü Ktp., nr. 1578/1)

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hallikân, *Vefeyât* (nşr. İhsan Abbas), Beyrut 1968-72, III, 223-224; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, Haydarâbâd 1375-77/1955-57, III, 1047-1049; a.mlf., *Aʿlâmü'n-nübelâʾ*, XVII, 268-273; Süyûtî, *Hüsnü'l-muhâdara* (nşr. Muhammed Ebü'l-Fazl), Kahire 1387/1967, I, 353; İbnü'l-İmâd, *Şezerâtü'z-zeheb*, III, 188-189; Max Weisweiler, *Istanbuler Handschriftenstudien zur Arabischen*, İstanbul 1937, s. 94, nr. 62; Sezgin, *GAS*, I, 223-225; Kehhâle, *Muʿcemü'l-müʾellifîn*, Dımaşk 1376-80/1957-61 → Beyrut, ts. (Dârü İhyâi't-türâsi'l-Arabî), V, 273-274; Serkis, *Muʿcem*, I, 428.

Talât Koçyiğit

ABDÜLGANÎ en-NABLUSÎ
(عبدالغنى النابلسى)

(bk. NABLUSÎ, Abdülganî b. İsmâil).

ABDÜLHÂDÎ
(JOHN GUSTAF AGUÉLI)
(عبدالهادى)
(1869-1917)

Avrupa'da İslâm tasavvufu ve İbnü'l-Arabî ekolünün tanınmasında önemli rol oynayan İsveçli ressam, Şâzeliyye tarikatı halifesi.

Stockholm'de doğdu. Asıl adı John Gustaf (İvan) Aguéli'dir. 1889'da resim yapmaya başladı. 1890'da Paris'e gitti. Ressam Emile Bernard'ın atölyesinde çalıştı. Bu sırada Société Théosophique'e girdi. 1892'de Marie Hout adında şair, filozof ve sosyalist bir kadınla dost oldu. Anarşizm mensuplarıyla yakın münasebetlerde bulundu. Polisin aradığı bir anarşizm üyesini evinde barındırdığı için tutuklandı. Hapishanede Arapça, İbrânîce ve Malayca'yı öğrendi. Ha-